

סגסג
"בפרי הארץ"

"ויצט"

"ויאמר יעקב אל־פרעה יבלי יצני מגורי עַלְשֵׁים וּמֵאֵת שְׁנָה מֵעַט וְרַעִים הָיוּ יַבְלֵי יְצָנִי וְזִמִּי וְלֹא הִשְׁיִגוּ אֶת־יַבְלֵי יְצָנִי וְזִמִּי אֲבֹתַי בְּיַמֵּי מִגְוֵרֵיהֶם" (מו"ט)

כלי יקר: כמה ימי שני חייך. לפי שהוגד לפרעה שכאשר בא יעקב היה הנילוס עולה לרגליו, והיה פרעה שמח על זה מאד וחשב שכל זמן שיעקב חי יעלה הנילוס לרגליו לעולם וישקה את פני האדמה, וכאשר ראה את יעקב והנה הוא דל וכחוש ורקות בשר כמשפט הזקנים חשב פרעה שודאי הוא מופלג בזקנה והיום או מחר ימות, ואם כן במאי שמחו המצרים, כי במותו יחזור הנילוס למקומו על כן שאלו כמה ימי חייך, והשיב לו ימי שני מגורי מעט ורעים, הזכיר לשון מגורי לומר שלא מחמת רוב ימים הוא כל כך כחוש ורזה כי אם מחמת פחד ומגור מסביב, כי את אשר יגורתי יבוא לי וכמה צרות צרורות באמתחותי עלי היו כולנה כל משך זמן מאה ושלושים שנה מעט ורעים היו ימי חיי ולא הגיעו את שני חיי אבותי ויש לי עוד תקוה להגיע לפרק אבא שהיה חי מאה ושמונים שנה, אף על פי שגם המה היה להם מגור מסביב מכל מקום האריכו ימים לכך נקט לשון מגוריהם גם כלפי אבותיו.

רבינו בחיי: כמה ימי שני חייך. נדמה לו זקן הרבה משאר בני דורו וע"כ שאל לו כן. ויעקב השיב: ימי שני מגורי, לא אמר: שני חיי, כמו שהזכיר פרעה, אלא "מגורי", כלומר הימים שאני בהם גר בעוה"ז שלשים ומאת שנה, כן דרך הצדיקים שחושבין עצמן גרים בעוה"ז, אבל אחר שהזכיר "מגורי" הזכיר: ימי שני חיי, כלומר חיי צער היו. אבל באבותיו שלא היה להם צער כל כך הזכיר בהם חיים, ואחרי כן לשון "מגוריהם".

מלבי"ם: ימי שני מגורי. ר"ל ששנות חיים משמע שנים של טובה והצלחה, א"ל ששני מגוריו שגר כגר בארץ היו שלשים ומאת שנה, אבל השנים שחיה בשלוחה היו מועטים וגם היו רעים, שלא היה לו הצלחה גמורה אף בהם, ולא השיגו לשנים של הצלחה שהיה לאבותיו בימי מגוריהם בתבל. ובדרושי ארצות השלום פרשתי, כי שנות חיים לא יצדקו רק על השנים שעובד בהם את ה' שהם חיי האדם, לא על השנים שחי חיי ההרגש לבד שהוא חיי הבהמה, שנים אלה לא נקראו שנות חיים כי הם חיי חלק הבהמי שלו, אבל האדם שהוא חלק השכלי והנפשי שלו היה כמת, ונוכל לקראם בשם שני מגורי, שבם גר בתבל ארצה, לא בשם שנות חיים, ובאשר פרעה לפי הבנתו קרא כל השנים שיתהלך האדם על האדמה בשם שני מגורי, א"ל יעקב שלא דייק בדבריו, שאם תשאלני על ימי שני מגורי אוכל להשיב לך שהיו שלשים ומאת שנה, אבל אם תשאלני על שני חיי, דע כי מעט ורעים היו ימי שני חיי, ר"ל השנים שהייתי חי חיים הנפשיים שהם חיי האדם, ולא השיגו את ימי שני חיי אבותי בימי מגוריהם שהם הרבו יותר הימים שעבדו בהם את ה' וקנו השלמות הנפשי.

העמק דבר: כמה ימי שני חייך. כבר ביארנו כ"פ דחיים משמע פעם חיים פשוטים ופעם על ימי הצלחה, וביומא דע"א א' אי' כי אורך ימים ושנות חיים ושלוש יוס"פ לך, וכי יש שנים של חיים ויש שנים שאינם של חיים א"ר אלעזר אלו שנותיו של אדם המתהפכות מרעה לטובה, א"כ פירשו משמעות שנות חיים של הצלחה. ובאשר ראה פרעה את יעקב בשעה זו בהצלחה נפלאה, אשר בעת כל ארץ כנען נענים ברעב, הנה בנו מושל במצרים ובניו גדולי ערך, ומ"מ ראה פניו חולניות ביותר, על כן שיער שזקנתו הוא יותר מאשר היה באמת, ושאל ע"ז כמה ימי שני הצלחתך.

ימי שני מגורי. בכלל החיים היו שני מגורי שלשים ומאת שנה. **מעט ורעים היו ימי שני חיי.** שני הצלחתי היו מעט ורעים, דאפילו בעת היותי מוצלח בשפע עושר רב ולא בפחד לבן ועשו, היו רעים בצרות רחל ודינה וכדומה.

ולא השיגו את ימי שני חיי אבותי בימי מגוריהם. ימי הצלחתי בשעה שלא היה בשעבוד לבן, היו רעים ולא השיגו את הצלחת אבותי בימי מגורותם היינו גלותם, שהרי אברהם ויצחק בשעה שהיו גרים בפלשתים היו להם ימים טובים מאלה שהיו ליעקב גם כשהיה בן חורין לעצמו, (אח"כ ראיתי זאת בס' תולדת יצחק). והודיע לו כל זה שא"כ אינו באמת מוצלח במזלו, וא"כ מה שהוא רואה עתה אינו אלא השגחת ה' מבטח עוזו, והיא שעלתה לו לאשר הוא עתה, ודבר זה נצרך להודיע לפרעה כמה עולה השגחת אלהי העברים על עובדיו, וכי אין מזל לישראל.

דעת זקנים: כמה ימי שני חייך. פשט לפי שראהו זקן מאד ושערות ראשו זקנו לבנות מרוב הזקנה שאל כן והוא ענהו ימי מגורי שלשים ומאת שנה מעט ורעים כלומר מעטים הם שנותי אלא מתוך רעות שהיה לי קפצה עלי זקנה. מדרש בשעה שאמר יעקב מעט ורעים היו אמר לו הקדוש ברוך הוא אני מלאתיך מעשו ומלבן והחזרתי לך דינה גם יוסף ואתה מתרעם על חייך שהם מעט ורעים חייך שמנין התיבות שיש מן ויאמר עד בימי מגורי כך יחסרו משנותיך שלא תחיה כחיי יצחק אביך והם ל"ג תיבות ובמנין זה נחסרו מחייך שהרי יצחק חי ק"פ שנה ויעקב לא חי אלא קמ"ז.

הלכה

סג "מפרי הארץ"

אורז זויים

א' אדם שרוצה לנסוע לכותל ולהתפלל שם מעריב אבל התפילה תהיה אחר חצות האם עדיף להתפלל במקומו קודם חצות או בכותל לאחר חצות?

תשובה: נחלקו הראשונים האם נפסק כחכמים שזמנה עד חצות או כר"ג עד עלות השחר ובשו"ע הכריע כחכמים ותפילה במקום קדוש לא דוחה את עיקר הדין. (סימן רלה' סק"ג)

ב' האם עדיף להתפלל תפילת מעריב קודם חצות ביחיד או במניין אחר חצות?

תשובה: יתפלל ביחיד לפני חצות שהמתאחר אחר חצות עובר על דברי חכמים. (עיין משנ"ב סימן רלה' סק' כז' דשמונה עשרה של מעריב דינו כזמן קר"ש. ועיין עוד משנ"ב סימן קח' סק' טו' וה"ה לנדון דידן)

חושן משפט

א' המגדל נחשים בביתו ונסע לחו"ל והשכן גילה שאחד מהנחשים נכנס לביתו והזמין לו כד נחשים וכעת דורש מהמגדל החזר הוצאות אך המגדל טוען שאינו מזיק כלל והיה לך לחכות עד שאשוב?

תשובה: אי אפשר לתבוע הוצאה זו מהמגדל נחשים. (סימן שיט' ס"א) אבל יכול השכן למכור את הנחש ולשלם ללוכד מדמי המכירה.

ב' בעל חנות שהזעקה בחנותו הופעלה באמצע הלילה ואחד השכנים הזמין בעל מקצוע לנתק את הזעקה האם הוא יכול לגבות מבעל החנות תשלום על הוצאותיו?

תשובה: בעל החנות אינו חייב בהוצאותיו דהוי גרמא (סימן שפו')

אבן העזר

א' גוסס האם יכול לגרש את אשתו שלא תיפול ליבום?

תשובה: גוסס הרי הוא כחי (קכ"א' סז') והרמ"א שם כתב דווקא אם מדבר ואם אינו מדבר יש לחוש שאין דעתו צלולה ולא יגרש.

ב' האם אלמוני שבא לבית הכנסת וטוען שהוא כהן האם מחויבים לעלות אותו או לא (כשאיין כהן)?

תשובה: מחלוקת לרמ"א כן ולשו"ע לא ונוהגים כהרמ"א (סימן ג' סק' א').

יורה דעה

א' אדם שנתפס בהפגנה על ידי שוטרים וחברו ראה לצערו ובכיותיו ושילם שוחד לשוטרים ושחררו באופן שאם יהיה מועמד לדין יהיה נאסר האם יכול לתבוע את הוצאות שחרורו?

תשובה: חייב חבירו לשלם לו הוצאותיו (סימן רנב' סעיף יב') אם יש לו (וראה חושן משפט רסד' ס"ד).

ב' אדם בעל חסד שמע על ת"ח שאין לו הוצאות חתונת בנו הבחור עמד והתחייב את כל ההוצאות וכעת שואל הת"ח האם יכול להשיא את ביתו הבוגרת?

תשובה: אינו יכול להשיא את ביתו שהרי זכה בהם הבן על ידי האב מדין זכין ואינו יכול לשנות (פ"ת רנ"א סק"ו).

גודל זומר צום עשרה בטבת

בגמ': בעצם היום הזה סמך מלך בבל וכו'. כתב בהלכות גדולות שאם היה אפשר שיחול עשרה בטבת בשבת, היו מתענים אפילו בשבת משום דכתיב בעצם היום הזה. וצריך באור מאי שנא משאר תעניות.

ובאר בזה הגר"ח זצ"ל: דהנה מצינו שתענית חלום מתענים אפילו בשבת, וחזין מזה דשייך תענית בשבת.

ואם כן: צריך ליתן טעם מפני מה אין שאר תעניות נוהגות בשבת, ובעל כרחך שהחילוק הוא שלא דחו את התענית משבת אלא במקום שאפשר לקיימה גם אחרי השבת, ומכיון שגבי תענית חלום אמרו בגמרא דיפה לחלום כשמתענין בו ביום, לכן אינו נדחה.

ובזה יבואר החילוק: בין עשרה בטבת לבין שאר תעניות, שבכל התעניות שמתענין מפני המאורע וזה תלוי ב"חודש" כדכתיב בקרא, ושפיר שייך שידחה, אבל בעשרה בטבת דכתיב בעצם היום הזה, א"כ הוא דוקא באותו יום, וע"כ אי אפשר לדחות למחר, וממילא דוחה שבת.